

En defensa de les publicacions en català

per Josep Massot i Muntaner

Des de fa uns quants anys m'arriben queixes de professors de les diverses universitats catalanes, de les del País Valencià i de la Universitat de les Illes Balears en el sentit que en concursos, oposicions o avaluacions de diversa mena —sovint a través de comissions del Ministerio de Educación y Ciencia de Madrid, però també alguna vegada a partir d'organismes dependents de la Generalitat de Catalunya— no els són tinguts en compte els llibres o els articles apareguts a editorials de Catalunya i ben en concret a l'editorial de la qual sóc director des del 1971, les Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Durant molt de temps, no tenia cap constància escrita d'aquest fet, ni em constava que hi hagués una normativa sobre la matèria. Des de l'any passat, però, he pogut veure diversos documents en els quals es fa constar que algun llibre o algun article és rebutjat a causa de l'«escaso impacto para el área de conocimiento en el que se incluye», o bé a causa de la inadequació de l'editorial en el qual ha aparegut.

Em penso, doncs, que és hora de denunciar públicament la discriminació soferta per les publicacions en català, en nom d'uns criteris teòricament científics, asèptics i objectius, però en realitat matussers i indignes, sobretot quan algunes de les persones que els apliquen són catalans i han publicat ells mateixos llibres i articles a les editorials que qualifiquen d'inadequades.

Jo només puc parlar dels casos que conec de primera mà i que es refereixen a les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, una editorial que casualment va començar al segle XV i que d'aleshores ençà ha anat posant al mercat llibres en llatí, en castellà, en català i en altres llengües

de cultura. Casualment també les úniques editorials en actiu que se li poden comparar són les corresponents a les universitats de Cambridge i d'Oxford...

Ja fa bastant de temps, un bon amic meu, catedràtic de literatura catalana a la Universitat de València, em va explicar que en una avaluació feta a Madrid, per encàrrec del Ministerio de Educación y Ciencia, un dels membres de la comissió va menysprear un article presentat per un lingüista o per un historiador de la literatura catalana —no sé ni poc ni molt qui era— amb el pretext que havia estat «publicado en una revista de frailes». El meu amic es va indignar i li va replicar que els «Estudis de llengua i literatura catalanes» on havia aparegut aquell treball eren l'òrgan de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, estesa per tot el món, i que les Publicacions de l'Abadia de Montserrat que l'editaven eren l'editorial més important del moment en el camp de la cultura catalana, tant pel que fa a la història, com pel que fa a la llengua i a la literatura. Aleshores l'altre es va arronsar i li va dir: «No lo sabía.»

Dissortadament, no sempre hi ha en avinenteses similars una persona amb sentit comú i amb coneixement de causa, que sàpiga defensar com cal el que els col·legues publiquen en català i que no doni més relleu a un mal resum aparegut en anglès que a un treball excel·lent redactat en català. I cal lamentar de debò aquestes actituds, fruit de la ignorància i del provincialisme, que podem contraposar a l'interès que tenen els universitaris estrangers —americans, anglesos, francesos, alemanys, italians...— perquè els seus estudis sobre temes catalans apareguin en català i a

Catalunya, no solament a les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, sinó també, com és lògic, a l'Institut d'Estudis Catalans i a tantes altres editorials del país.

No fa pas gaire ja vaig queixar-me públicament de l'inqualificable fet que, en unes oposicions celebrades en una universitat de l'àrea de Barcelona, un dels membres del tribunal va retreure a un dels candidats —sense que ningú li posés cap mena d'objecció— que havia publicat les seves obres en institucions i editorials tan «provincianes» com l'Institut d'Estudis Catalans, l'Institut Menorquí d'Estudis, la Universitat de Barcelona, la Universitat de les Illes Balears i/o les Publicacions de l'Abadia de Montserrat. En canvi, un altre candidat —que és el que havia de treure la plaça— va ser lloat perquè tenia una tesi inèdita en castellà que havia d'ésser publicada per la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, juntament amb un institut d'estudis local tan «provincià» com els altres. Llavors ho vaig comparar al que s'havia esdevingut a la Universitat de Barcelona durant la Dictadura de Primo de Rivera, quan Josep M. Millàs i Vallicrosa va perdre la càtedra que hi havia guanyat a causa de la impugnació feta per un contrincant mediocre en tots sentits, que feia constar que la llengua usada per Millàs en els seus treballs era el català. Aleshores i ara, doncs, podem repetir el clàssic *Nihil novum sub sole*, no hi ha res de nou sota la capa del sol!

Als qui consideren que les Publicacions de l'Abadia de Montserrat no són una editorial «adequada» per a llibres i articles científics sobre temes de llengua, literatura i història de Catalunya i dels Països Catalans en general, voldria recordar-los —com alguns saben perfectament— que des de fa un munt d'anys col·laborem amb totes les associacions del món que es dediquen a la catalanística: l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, la North American Catalan Society, l'Anglo-Catalan Society, la Deutsch-Katalanische Gesellschaft, l'Associazione Italiana di Studi Catalani, l'Association Française des Catalanistes... D'altra banda, tenim col·leccions en coedició amb la Universitat de les Illes Balears, amb la Fundació Germà Colón, amb l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, amb l'Associació Bíblica de Catalunya... I publiquem cada any dotzenes de tesis doctorals i de treballs procedents de l'àmbit universitari, sovint en coedició amb entitats o institucions determinades —entre les quals l'Institut d'Estudis Catalans i la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona— o bé amb el suport de la Generalitat de Catalunya, de l'Institut d'Estudis Balearics o del Ministerio de Cultura de Madrid. Fora

del camp de la catalanística, des de molt abans de la guerra civil hem publicat gramàtiques de les llengües orientals —en llatí o en castellà—, que han estat estudiades fins no fa gaire a les universitats de Roma i de molts altres indrets, i des de fa tres anys hem iniciat una col·lecció titulada «Orientalia Montserratensia», en coedició amb el Consejo Superior de Investigaciones Científicas de Madrid, en la qual han aparegut llibres en anglès i en castellà sobre temes coptes, grecs i hebreus. Em consta que els responsables del CSIC estan molt contents d'aquesta col·laboració i senten un gran respecte per la trajectòria de l'editorial.

Als qui dubten de l'«impacte» que aquestes publicacions tenen no costa gaire de fer-los saber que, pel que fa al català, les Publicacions de l'Abadia de Montserrat tenen una xarxa immillorable de relacions, a través de les associacions esmentades de catalanística, a través de la revista «Serra d'Or», d'àmplia difusió internacional, i —juntament amb tota la resta d'obres de l'editorial— a través de la pàgina web www.pamsa.cat, que permet de conèixer tot el que tenim al mercat i facilita d'adquirir-ho directament. D'altra banda, aquests darrers anys des de Google ens han demanat de poder incloure el vint per cent del contingut de la majoria dels nostres llibres a la seva gran empresa *Google-Books*, cosa que permet que centenars de persones s'hi acostin, en coneguin el sumari i una part important del contingut i, si ho desitgen, puguin adquirir-ho clicant al lloc adequat. D'altra banda, a través d'intercanvis, les nostres publicacions arriben a les biblioteques més prestigioses del món, com ara la Biblioteca del Congrés de Washington, la Biblioteca Nacional de París o la Biblioteca Vaticana, i a través de vendes directes o per mitjà dels grans llibreters de Madrid i de Barcelona són adquirides per nombrosos seminaris romànics o biblioteques universitàries d'arreu del món, com és fàcil de comprovar a través d'Internet.

Tot plegat, doncs, ens permet de concloure que els judicis de valor que s'han anat fent aquest darrer temps són infundats i només poden ésser fruit d'un profund desconeixement de la realitat o d'una mala voluntat en la qual no vull creure. En tot cas, demano una rectificació urgent dels criteris adoptats i voldria que els avaluadors tinguessin consciència de les seves limitacions i fossin més magnànims a l'hora de valorar la feina dels altres, i sobretot que no castiguessin els estudiosos que fan servir el català com a eina de treball, cosa encara més justificada en el cas dels qui es dediquen a l'estudi de la llengua i la literatura catalanes o de la història dels Països Catalans.